

GIPS 90'

Numer specjalny

Gazeta Instytutu Psychologii UAM w Poznaniu

Rok 15: maj, r. akademicki 2008/2009

Instytut Psychologii w Poznaniu

W dniu **28 maja 2009 roku** odbyły się uroczystości związane z **90-leciem istnienia psychologii** na naszym Uniwersytecie.

W uroczystej sesji naukowej wzięło udział wielu znamienitych gości, w tym nasi absolwenci – m.in. pracujący poza uniwersytetem czy poza Poznaniem.

Swoje życzenia przekazali m.in. JM Rektor UAM - **Prof. dr hab. Bronisław Marciniak**, Dziekan Wydziału Nauk Społecznych - **Prof. dr hab. Zbigniew Drozdowicz**, Przewodniczący Komitetu Psychologii PAN – **Prof. dr hab. Dariusz Doliński**, Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Psychologicznego – **Prof. dr hab. Adam Niemczyński**.

Sesja naukowo – wspomnieniowa to cztery wystąpienia:

prof. dr hab. Jerzy M. Brzeziński:

Zaczął się w maju 1919 ...

prof. dr hab. Jan Strelau:

Panorama polskiej psychologii po II wojnie światowej

prof. dr hab. Ryszard T. Stachowski:

Stefan Błachowski i Bolesław Hornowski: początki i rozwój poznańskiej psychologii w latach 1919 – 1981

prof. dr hab. Maria Lewicka i prof. dr hab. Helena Sęk:

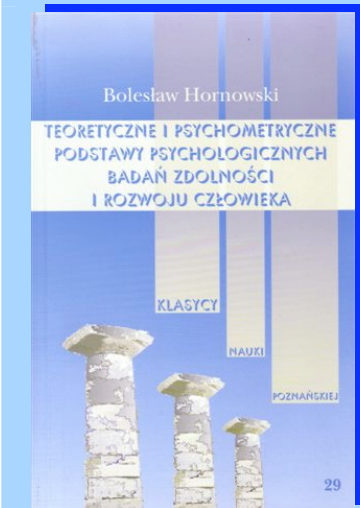
Andrzej Lewicki: twórca nowoczesnych podstaw psychologii klinicznej w Polsce

Otwarto także **MWPP - Muzeum Wirtualne Poznańskiej Psychologii**, a na specjalnie przygotowanej (wielkie podziękowania dla **dr Andrzeja Pankalli** !!!!!!!!) i obsługiwanej przez studentów wystawie pokazano zachowane w Instytucie sprzęty do pomiaru różnych procesów psychicznych.

Wydawnictwo PTPN i Wydawnictwo Naukowe UAM przygotowały trzy tomiki poświęcone twórcom poznańskiej psychologii:

Seria *Klasyki Nauki Poznańskiej*

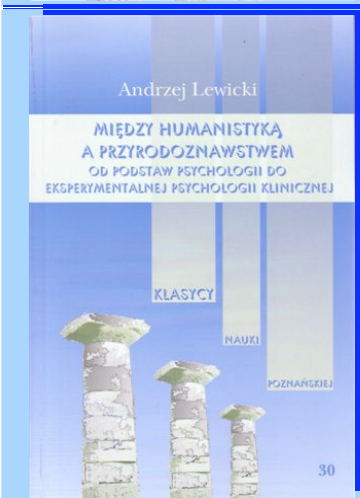

tom 29

E. Hornowska, J. Brzeziński (red.). (2009).

Bolesław Hornowski.
Teoretyczne i psychometryczne podstawy psychologicznych badań zdolności i rozwoju człowieka.

Poznań: Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.

tom 30

M. Lewicka, H. Sęk (red.). (2009).

Andrzej Lewicki.
Między humanistyką a przyrodoznawstwem. Od podstaw psychologii do eksperymentalnej psychologii klinicznej.

Poznań: Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.

tom 31

R. T. Stachowski (red.). (2009).

Stefan Błachowski.
Założyciel poznańskiej psychologii.

Poznań: Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.

Prof. dr hab. Bronisław Marciniak
Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza

90 lat psychologii w Poznaniu

Szanowni Państwo,

Mam wielką przyjemność powitać wszystkich znamienitych gości oraz członków społeczności akademickiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, biorących udział w uroczystej sesji z okazji 90-lecia poznańskiej psychologii.

Rok 2009 jest jubileuszowy dla poznańskiej psychologii. W 1919 w Poznaniu została utworzona Wszechnica Piastowska – obecny Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Już wtedy, w ramach pierwszego powołanego do życia wydziału – Wydziału Filozoficznego – działało Studium Psychologii, zatem w tym roku psychologia w Poznaniu świętuje 90-lecie.

Studium Psychologii tworzył wybitny uczony i organizator nauki - dr Stefan Błachowski, który przybył do Poznania z Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, a był uczniem Kazimierza Twardowskiego - Honorowego Doktora Uniwersytetu Poznańskiego.

Warto wspomnieć, że wraz z rozwojem nauk psychologicznych w Poznaniu w 1930 roku powstało najważniejsze polskie czasopismo psychologiczne „Kwartalnik Psychologiczny”, którego założycielem i redaktorem naczelnym był Stefan Błachowski. Również tu, w Poznaniu, po II wojnie światowej założono wychodzący po dziś dzień „Przegląd Psychologiczny” – organ naukowy Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, a jego pierwszym redaktorem był mój wielki poprzednik na fotelu rektora UAM – prof. Stefan Błachowski.

Dokładny przebieg dziejów poznańskiej psychologii i wspomnienia o wybitnych uczonych, którzy położyli

szczególne zasługi dla rozwoju tej dyscypliny naukowej, przybliżą Państwu znakomici prelegenci dzisiejszej sesji.

Mnie pozostaje wyrazić ogromną radość z faktu, że dziś Instytut Psychologii UAM należy do najsilniejszych, naukowo i dydaktycznie, ośrodków psychologicznych w Polsce.

Z dumą obserwujemy wzrost potencjału naukowego Instytutu, rozwój jego kadry naukowej (80 osób, w tym prawie 20 profesorów) i stale rozszerzający się zakres badań naukowych. Cieszy fakt, że w wielu badaniach, a także w dydaktyce przejawia się aspekt interdyscyplinarny, który, jak sądzę, będzie z czasem jeszcze bardziej rozwijany.

Przykładem takiego interdyscyplinarnego kierunku studiów jest rozwijana tu z powodzeniem kognitywistyka, multidyscyplinarna nauka o umyśle i procesach poznawczych, której absolwenci dysponować będą nowoczesnym wykształceniem, łączącym elementy nauk humanistycznych i społecznych z wiedzą informatyczną i przyrodniczą, a tym samym wykraczającym poza tradycyjne podziały między naukami.

Każdego roku Instytut Psychologii jest organizatorem wielu konferencji naukowych. Kadra Instytutu realizuje projekty w ramach grantów ministerialnych, bierze też aktywny udział w projektach interdyscyplinarnych, zarówno uczelnianych, jak i międzyuczelnianych oraz unijnych. Pracownicy Instytutu publikują coraz aktywniej wyniki prowadzonych badań. Wzrasta liczba publikacji w najbardziej prestiżowych czasopismach międzynarodowych. Cieszy rozwijająca się współpraca międzynarodowa. O pozycji, jaką w polskiej nauce mają uczeni z Instytutu Psychologii, świadczy ich szeroka reprezentacja w organizacjach naukowych, krajowych i międzynarodowych.

Szanowni Państwo,

Wszystkim pracownikom Instytutu Psychologii, których wysiłek intelektualny owocuje tak znacznymi osiągnięciami, a także studentom i absolwentom, obchodzącym dziś jego jubileusz, życzę realizacji wszelkich zamierzeń, dalszych znakomitych sukcesów oraz wszelkiej pomyślności.

Prof. dr hab. Zbigniew Drozdowicz
Dziekan Wydziału Nauk Społecznych
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza

90 lat psychologii na Uniwersytecie Poznańskim

Magnificencjo Rektorze,
Szanowni Goście,
Szanowni Pracownicy Wydziału Nauk Społecznych,

Na początku chciałbym podzielić się pewną refleksją związaną z uroczystym posiedzeniem senatów uczelni publicznych miasta Poznania, które miało miejsce 7 maja b.r., dokładnie 90 lat po utworzeniu Uniwersytetu Poznańskiego. Zaryzykuję tezę, że wystąpienia zaproszonych na to spotkanie osób miały nie jednego, lecz dwóch głównych bohaterów – pierwszym z nich był oczywiście Uniwersytet Poznański, ale zaraz po nim pojawiała się filozofia i filozofowie. Odwołania do nich pojawiły się bowiem wielokrotnie i to nie tylko do tych filozofów, których aktywność intelektualna przypadała na okres powstania naszej uczelni, ale także współczesnych. Było to w pełni uzasadnione, bowiem pierwszym wydziałem na naszej uczelni był wydział filozoficzny, a jednym z ojców założycieli był Michał Sobeski (1877 – 1939), dziekan wydziału filozoficznego, osoba o szerokich zainteresowaniach i różnorodnych dokonaniach, w tym w oczywiście w zakresie filozofii.

Przypominam o tym, bowiem filozofia i filozofowie wpisani są również w początki psychologii na naszej uczelni. Założycielem pierwszej katedry psychologii na Uniwersytecie Poznańskim był Stefan Błachowski, oczywiście psycholog, ale również filozof związany z takim znakomitym ośrodkiem filozoficznym, jaki przed wojną był Uniwersytet Lwowski. To na nim powstała tzw. szkoła lwowsko-warszawska. Jej założycielem był Profesor Kazimierz Twardowski, filozof europejskiego formatu – uczeń Franza Brentano i doktor honoris causa naszej uczelni. O takich uczonych jak Profesor Kazimierz Twardowski mówi się, że byli mistrzami i wychowawcami dla późniejszych pokoleń. W tym przypadku nie jest to jedynie zwrotem grzecznościowym. Lista jego wybitnych uczniów i wychowanków jest bowiem długa. Jeden z nich - Tadeusz Kotarbiński - przedstawia go w swoich wspomnieniach jako:

„nauczyciela o niezwykłych walorach. Przede wszystkim kontynuatora kartezjańskiego dążenia do idei jasnych i

wyraźnych. Działal w tym przekonaniu, że kto ma myśl wyklarowaną, ten i słowa dla niej znajdzie proste i zrozumiałe. I wymagał takich słów od każdego, a od siebie w pierwszym rzędzie”.

Ten etos szkoły lwowsko-warszawskiej towarzyszy również w późniejszym dziejom psychologii na Uniwersytecie Poznański. Nie tylko zresztą etos, ale także związki personalne. Przypomnę, że w l. 1948 – 1952 rektorem na Uniwersytecie Poznańskim był bezpośredni uczeń Profesora K. Twardowskiego Kazimierz Ajdukiewicz. Przejął on te obowiązki po wspomnianym tutaj ojcu założycielu psychologii poznańskiej Stefanie Błachowski

Ideowe przesłania szkoły lwowsko-warszawskiej są – w moim przekonaniu - kultywowane i rozwijane również w dzisiejszej psychologii poznańskiej Świadczy o tym m.in. ogromna waga przywiązywana w niej tradycyjnie do rzetelności badań, oraz konfrontowania ich wyników z osiągnięciami międzynarodowymi. Nie jest również dziełem przypadku, że obecny dyrektor Instytutu Psychologii prof. Jerzy Brzeziński tak często i tak chętnie przywołuje w dyskusjach nad uniwersytetem opinie zawarte w wykładzie Profesora Kazimierza Twardowskiego, wygłoszonym z okazji przyznania mu przez naszą uczelnię honoris causa, wykładzie zatytułowanym: O dostojności uniwersytetu.

O związkach psychologii poznańskiej z filozofią świadczy również fakt, że to właśnie przy Instytucie Psychologii utworzona została kognitywistyka, kierunek studiów który zapewne nie mógłby powstać i funkcjonować bez psychologii i psychologów, ale także bez filozofii i filozofów, bez logiki i logików itd.

Związki te znakomicie pokazane zostały na XXXIII Zjeździe Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, który się odbył we wrześniu minionego roku w Poznaniu. Już jego hasło przewodnie - Życie godnie - wyraża nie tylko jeden z problemów podejmowanych przez psychologów, ale także wręcz klasyczny problem stawiany od wieków przez filozofów. Wygłoszony przez panią prof. Helenę Sęk wykład na otwarciu tego Zjazdu przekonał mnie, że do rozwiązania tytułowego problemu potrzebna jest nie tylko wyobraźnia filozofa, ale także wyobraźnia i doświadczenie psychologa.

Życzę zatem psychologom i psychologii poznańskiej, aby rozwijała te związki z filozofią, a także z takimi obecnymi na naszym wydziale dyscyplinami jak socjologia i kulturoznawstwo, oraz odnosiła kolejne równie znaczące sukcesy.

Prof. dr hab. Dariusz Doliński
Przewodniczący Komitetu Psychologii
Polskiej Akademii Nauk

Szanowni Państwo!

Proszę pozwolić mi zacząć moje krótkie wystąpienie od wątku o charakterze osobistym. Gdy po raz pierwszy w życiu zostałem wybrany do Komitetu Nauk Psychologicznych Polskiej Akademii Nauk, udałem się wraz z dwoma kolegami z Wrocławia na posiedzenie tego gremium pociągiem. Pociąg z Wrocławia do Warszawy jechał wtedy, a jeździ także i dziś, przez Poznań (dla laika patrzącego na mapę Polski może być to dziwne, dla odpowiedzialnych za rozwój w Polsce kolei, najwyraźniej niekoniecznie).

Gdy pociąg wjeżdżał na stację Poznań Główny, jeden z towarzyszy mojej podróży wychylił się przez okno po czym powiedział: „O, są Poznaniacy!” Podążyłem wzrokiem za jego spojrzeniem i zobaczyłem bardzo dużą grupkę ludzi. Większości z nich nie znałem osobiście, ale świetnie kojarzyłem jako autorów książek i artykułów, będących lekturą obowiązkową dla studentów psychologii. Powtórzę jeszcze raz: to była duża, bardzo duża grupa!

I tak jest przy każdym posiedzeniu każdej kolejnej kadencji Komitetu. W Poznaniu zawsze wsiada spora liczba profesorów. Nie mam wątpliwości, że po prostu nie sposób wyobrazić sobie Komitetu Nauk Psychologicznych (dziś nazywającego się już Komitetem Psychologii) bez licznej Państwa reprezentacji. To świadczy o sile poznańskiej psychologii, o ogromnej roli, jaką odgrywa w polskiej nauce. A przecież poznańska psychologia to nie tylko ci, którzy w Poznaniu mieszkają i pracują w Instytucie Psychologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. To także, stosując kryterium rozszerzające, ci, którzy tu studiowali, czy bronili rozpraw doktorskich. O ile uboższa byłaby dziś psychologia warszawska, wrocławska, trójmiejska i wiele innych, gdyby nie Poznań!

Warto zadać sobie pytanie, skąd ta siła? Dlaczego poznańska psychologia jest tak dobra? Jestem pewien, że źródła świetnej kondycji Ośrodka trzeba szukać w jego początkach. „Ojcowie – założyciele”, jak mówi się o profesorach Błachowskim, Hornowskim i Lewickim ustanowili najwyższe standardy uprawiania nauki. Potem, kolejnym pokoleniom badaczy nie wypadało już po prostu zejść niżej. Ustanowiony został bowiem wysoki standard.

Jednym z ważniejszych pytań metodologicznych dotyczących statusu psychologii jako dyscypliny naukowej jest pytanie, czy psychologia ma charakter kumulatywny. Ktoś może powiedzieć, że skoro we współczesnych artykułach i książkach stosunkowo rzadko pojawiają się nazwiska Błachowskiego, Hornowskiego czy Lewickiego, to kumulatywności nie ma. Nie sądzę wszakże, by był to wniosek uprawiony. Kumulatywność nie polega bowiem tylko na wpisaniu przez współczesnego badacza do bibliografii pracy nazwisk tych naukowców, którzy pracowali dawno temu. To także (a może nawet przede wszystkim) pewien sposób uprawiania nauki, prowadzenia badań, dyscypliny metodologicznej. Tak rozumiana kumulatywność bez wątpienia w Poznaniu jest. Duch Ojców Założycieli nad tym ośrodkiem wciąż się unosi i wpływa na sposób, w jaki psychologia jest uprawiana .

Poznańska psychologia ma pięćdziesiąt lat. Człowiekowi, który taki wiek osiągnął można życzyć stu lat, instytucji życzyć tego jednak nie wypada. Nie powiem więc Państwu: „Sto lat!” Powiem natomiast: trzymajcie standard ustawiony przez Ojców Założycieli, bo standardem tym jest nieustanny rozwój, nieustanne podnoszenie poprzeczki. Tego właśnie wszystkim Państwu dziś serdecznie życzę!

Składamy jak najserdeczniejsze podziękowania:

- za zorganizowanie i prowadzenie wspaniałej uroczystości oraz pamięć o wszystkich - **Dyrektorowi Instytutu Psychologii – Panu Profesorowi Jerzemu Brzezińskiemu**

- za zadbanie o obsługę prasową, kontakt z mediami, wzbogacenie zasobów naszego Wirtualnego Muzeum, wolontariat studencki, przygotowanie teczek konferencyjnych **Pracownikom Instytutu Psychologii:**

■ Dr Karolina Appelt	■ Dr Lucyna Bakiera
■ Dr Sławomir Jabłoński	■ Dr Aleksandra Jasielska
■ Dr Łukasz Kaczmarek	■ Dr Katarzyna Kaliszewska
■ Dr Joanna Matejczuk	■ Dr Agnieszka Rosińska
■ Dr Dariusz Rosiński	■ Dr Żaneta Stelter
■ Dr Julita Wojciechowska	■ Dr Beata Ziółkowska

- za opiekę organizacyjną nad całością, przygotowanie zaproszeń i wielkie zaangażowanie naszemu **ZODN** czyli **Zespołowi Organizacyjno – Dydaktyczno - Naukowemu:**

■ Mgr Mieczysława Kawalec	■ Mgr Monika Mielcarek
■ Mgr Agnieszka Czeszak	■ Mgr Katarzyna Koralewska
■ Mgr Agnieszka Weltrowska	■ Mgr Paweł Kleka

- za przygotowanie plakatów oraz pomoc przy organizacji ekspozycji naszych zabytkowych narzędzi psychologicznych, badanie chętnych, wypowiedzi dla mediów, wystąpienie w roli paparazzich itd. **doktorantom** oraz **studentom psychologii i kognitywistyki:**

■ Mgr Aleksandra Chodecka	■ Agata Czekaj
■ Mgr Martyna Gębska	■ Adriana Gołębiwska
■ Mgr Maja Stańko	■ Anna Iłakowicz
■ Tomasz Borowski	■ Anna Kamyszek
■ Michał Friedrich	■ Daria Mielcarska
■ Przemysław A. Król	■ Hanna Nowosielska
■ Piotr Marciniak	■ Maja Pęczak
■ Mateusz Wiliński	■ Marta W. Wronikowska

oraz **Pan Roger Piontek i Pan Krzysztof Szwakopf**

**WSZYSTKIM PT Gościom, Pracownikom
Instytutu, Doktorantom i Studentom
dziękujemy za życzliwą obecność
w tym ważnym dla nas wszystkich dniu !**

